Talousvaliokunnan kuuleminen/ HE 115/2022 vp / Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriön lausunto

Ehdotettavilla muutoksilla parannettaisiin julkisten hankintojen laatua ja hankintojen vastuullisuutta korostamalla ekologisen kestävyyden huomioimista julkisia hankintoja tehtäessä. Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan lainvoimainen tuomio eräistä ympäristörikoksista olisi pakollinen peruste tarjoajan poissulkemiseksi.

Hankintalakia täydentävät Energiatehokkuusdirektiivi (EED), Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) sekä Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista.

Energiatehokkuusdirektiivi (EED) edellyttää, että valtion keskushallinto tekee energiatehokkaita hankintoja. Ehdotus uudeksi energiatehokkuusdirektiiviksi laajentaisi velvoitetta tavara-, palvelu- tai rakennusurakkahankinnoissa hankkia kaikkein energiatehokkaimpia vaihtoehtoja koskemaan koko julkista sektoria. Kynnysarvot ylittävissä julkisissa hankinnoissa hankintayksiköiden tulee soveltaa energiatehokkuus ensin-periaatetta. Uutena asiana ehdotuksessa velvoitetaan myös tuotteiden ja palvelujen hankinnassa soveltamaan komission laatimia ympäristöystävällisten julkisten hankintojen kriteerejä, mikäli hankinnan kohde liittyy energiaan.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi edellyttää, että kaikkien julkisten rakennusten tuli olla 31.12.2018 jälkeen lähes nollaenergiarakennuksia.

Lailla ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista pyritään edistämään liikenteen päästövähennyksiä kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa.

Kansallisessa hankintastrategiassa on linjattu, että "julkinen sektori voi olla merkittävä markkinavaikuttaja ympäristöystävällisten ratkaisujen, kuten uusien energia- ja resurssitehokkaiden, vähähiilisten sekä puhtaiden ratkaisujen hankkijana. Valtion ja kuntien on toimittava siten, että julkisten hankintojen avulla edistetään ilmasto- ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Näin Suomesta muodostuu suunnannäyttäjä myös eurooppalaisella tasolla."

Ilmasto- ja kestävän kehityksen tavoitteiden sekä lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi on tarpeen edistää organisaatioiden strategista osaamista julkisissa hankinnoissa. Julkisten hankintojen strategista johtamista ja osaamista tulee kehittää pitkäjänteisesti ja mm. kehittää Kestävien ja innovatiivisten hankintojen osaamiskeskuksen (KEINO) toimintaa sekä turvata sen jatko. Lisäksi pilotoinnissa olevat toimintamallit (kuten esim. Green deal) tarjoavat mahdollisuuden lisätä vaikuttavuutta ja strategista johtamista.

Yt

Anu Häkli